

7. Шевчук О. С., Шевчук С.П. (2014). Соціальна відповідальність як складова професійної підготовки майбутнього психолога. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Психологічні науки. № 2.13. С. 264–268. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdups_2014_2.

*Інна Радченко,
здобувач другого рівня вищої освіти,
спеціальність 231 «Соціальна робота.
Соціальна педагогіка. Практична психологія»,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)*

Науковий керівник: *Наталія Краснова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки,
ДЗ Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Полтава)*

МЕТОДИ КОРЕКЦІЇ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА, ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА І КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження методів корекції агресивної поведінки підлітків обумовлена зростаючою проблемою агресії в підлітковому середовищі, яка впливає на їх соціалізацію, емоційний розвиток і загальне благополуччя. Підлітковий вік є критичним етапом формування особистості, під час якого молодь переживає значні психологічні та соціальні зміни, що часто супроводжуються емоційною нестабільністю та конфліктами. У цей період агресивна поведінка може проявлятися у різних формах, таких як булінг, насильство, антисоціальна поведінка або емоційна ізоляція.

Виклад основного матеріалу. Теоретичні засади агресивної поведінки підлітків досліджували такі науковці: О. Арканова, О. Грищенко-Міхеєва, О. Кочемировська, О. Навроцька, Т. Наумович [1;3]. Різні особливості проявів агресивної поведінки дітей та підлітків вивчали І. Мазоха, О. Мізерна, О. Тарасова, І. Федух, В. Шебанова; гендерні особливості прояву агресії у дітей досліджувала Н. Сухарева. Питанням профілактики та корекції агресивної поведінки підлітків присвячені роботи психологів О. Лящ, Н. Малікової, А. Петрової, С. Шебанової [2; 4].

Актуальність проблеми та необхідність її практичного вирішення зумовили вибір теми нашого дослідження, мета якого – розкрити методи агресивної поведінки підлітків в діяльності соціального педагога, практичного психолога і класного керівника закладу загальної середньої освіти. Методи корекції агресивної поведінки підлітків спрямовані на зниження рівня агресії, розвиток навичок конструктивного

спілкування та емоційної саморегуляції. Ефективна корекція агресії вимагає комплексного підходу, що включає індивідуальну, групову та сімейну роботу. Аналіз підходів в роботі практичного психолога, соціального педагога, класного керівника дозволив виділити основні методи, які використовуються для корекції агресивної поведінки підлітків: когнітивно-поведінкова терапія, емоційно-орієнтовані методи, тренінг, сімейна та індивідуальна психотерапія, спортивна діяльність тощо.

Когнітивно-поведінкова терапія – метод, що допомагає підліткам ідентифікувати та змінити негативні мисленнєві та поведінкові патерни (техніки самоконтролю, розвиток когнітивних навичок). Техніки самоконтролю підлітків навчають розпізнавати моменти виникнення агресії (метод «стоп-сигналу») та застосовувати альтернативні способи реагування, наприклад, техніки дихання або відволікання уваги. Розвиток когнітивних навичок включає роботу над розпізнаванням тригерів агресії та пошуком конструктивних рішень у конфліктних ситуаціях. Емоційно-орієнтовані методи (релаксація, арт-терапія, техніки розвитку емпатії) спрямовані на розвиток навичок емоційної саморегуляції та емпатії. Методи релаксації включають прогресивну м'язову релаксацію, дихальні вправи, медитацію та допомагають підліткам знизити емоційне напруження. Арт-терапія включає малювання, музику, ліплення та допомагає підліткам виразити емоції, які вони не можуть висловити словами, і знизити рівень агресії через творчість. Техніки розвитку емпатії включають вправи, спрямовані на розуміння почуттів інших, що допомагає зменшити агресивні імпульси в міжособистісних відносинах.

Групові тренінги допомагають підліткам навчитися конструктивно спілкуватися та розв'язувати конфлікти без агресії. Тренінги ефективного спілкування навчають підлітків активного слухання, уміння висловлювати свої емоції та думки без агресії. Конфліктологічні тренінги мають за мету навчити підлітків навичкам вирішення конфліктів, уникнення ескалації агресії та пошуку компромісів. Психодрама та рольові ігри дозволяють підліткам пережити конфліктні ситуації у безпечному середовищі та знайти нові стратегії реагування. Підлітки розігрують конфліктні сценарії та вчаться знаходити шляхи їх конструктивного вирішення. Рефлексія після рольових ігор допомагає учасникам усвідомити свої емоції та дії, а також зрозуміти, як можна реагувати інакше.

Робота з сім'єю спрямована на корекцію агресивної поведінки підлітків через поліпшення сімейного клімату. Консультації для батьків передбачають навчання батьків конструктивним методам комунікації з дітьми, а також підтримки їх емоційного розвитку. Сімейна психотерапія передбачає, що психолог працює з усією сім'єю для розв'язання конфліктів та поліпшення взаєморозуміння, що дозволяє знижувати рівень агресії у підлітка.

Профілактичні програми та освітня діяльність підвищують рівень обізнаності підлітків щодо наслідків агресивної поведінки та навчають альтернативних способів

реагування, створюють умови, що сприяють розвитку здорового психологічного клімату в класі та школі загалом. Індивідуальна психотерапія допомагає підлітку глибше зрозуміти свої емоції та причини агресії, а також розробити ефективні стратегії її подолання. Психоаналіз та терапія глибинного підходу зосереджена на розкритті внутрішніх конфліктів, які можуть бути джерелом агресії, та їхньому опрацюванні. Спортивна діяльність допомагає підліткам виплеснути накопичену агресію у безпечний та конструктивний спосіб, а також розвиває самодисципліну та командну роботу.

Висновки. Отже, корекція агресивної поведінки підлітків вимагає комплексного підходу та використання різних методів, що враховують як психологічні, так і соціальні аспекти. Інтеграція індивідуальної, групової та сімейної роботи допомагає створити умови для ефективного подолання агресії та сприяє формуванню здорових моделей поведінки у підлітків.

Перспективи подальших розвідок у напрямку методів корекції агресивної поведінки підлітків є досить широкими і актуальними. Враховуючи важливість проблеми агресії серед молоді та її негативні наслідки, подальші дослідження можуть зосереджуватись на таких аспектах: індивідуалізація підходів до корекції (дослідження можуть бути спрямовані на розробку та адаптацію методик, що враховують індивідуальні особливості підлітків: їхні особистісні риси, психоемоційний стан, соціальне оточення, що допоможе ефективніше вирішувати проблеми кожного підлітка окремо, підвищуючи ефективність корекційних програм); використання когнітивно-поведінкових методів (одним із перспективних напрямків є інтеграція когнітивно-поведінкової терапії для роботи з агресивною поведінкою підлітків, яка дозволяє навчити підлітків розпізнавати та контролювати свої емоції, змінювати деструктивні установки та формувати конструктивні навички вирішення конфліктів); інтеграція сімейної терапії (сімейна терапія має значний потенціал у корекції агресивної поведінки, оскільки включає батьків та інших членів родини в процес роботи з підлітком); використання ігрових та арт-терапевтичних методик, використання цифрових технологій (цифрові платформи та мобільні додатки можуть стати інноваційними засобами для корекції агресивної поведінки. Вони можуть включати інтерактивні курси, онлайн-консультації з психологами, а також інструменти для самостійного моніторингу і контролю емоцій); міжнародний досвід та міждисциплінарні підходи (порівняння ефективності різних підходів у різних країнах може дати нові інсайти щодо ефективності методик. Крім того, міждисциплінарні підходи, що включають психологію, соціологію, педагогіку та медицину, можуть забезпечити глибший аналіз і розробку більш комплексних програм). Подальші дослідження у цих напрямках можуть значно підвищити ефективність корекційних заходів, спрямованих на зменшення агресії у підлітковому віці.

Список використаних джерел:

1. Папуша В. В. Агресивна поведінка підлітків як фактор віктимізації. *Психологічні перспективи*. 2012. Вип. 19. С. 190–196.
2. Попередження насильства в закладах освіти: методичний посібник для педагогічних працівників. Видання друге, доповнене та оновлене. Київ : Благодійний фонд «Здоров'я жінки і планування сім'ї», 2020. 60 с.
3. Психічний супровід і психічне здоров'я : навчальний посібник. Том. 2 / С. Д. Максименко, О. Д. Гришко. Київ : Видавництво Людмила, 2024. 468 с.
4. Сучасні проблеми екологічної психології : Життєві стратегії особистості в умовах воєнного стану : матеріали ХХ всеукраїнської науково-практичної конференції, 14-15 травня 2024 року: зб. матеріалів / за ред. Ю. М. Швалба. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. 115 с.

Сергій Сорока,

*здобувач другого рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІДЕРІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Концепція розвитку лідерської компетентності привертає значну увагу в останні роки, особливо в контексті розвитку її у лідерів територіальних громад. Враховуючи складні соціальні, політичні та економічні виклики, з якими стикаються керівники територіальних громад, важливо забезпечити їх необхідними навичками для ефективного виконання своїх обов'язків. Тренінгові технології стали важливим інструментом у розвитку лідерської компетентності, пропонуючи динамічний і практичний підхід до розвитку здібностей, необхідних для ефективного лідерства в громаді, які підвищуватимуть продуктивність, надихатимуть команди односторонців та сформують майбутнє територіальних громад. Ефективна система управління вимагає ретельного планування, ґрунтовної оцінки та стратегічної імплементації.

Лідерська компетентність охоплює широкий спектр навичок і якостей, які дають змогу людям керувати та впливати на інших для досягнення колективних цілей. У контексті лідерства в територіальній громаді ці компетенції передбачають стратегічне планування, прийняття рішень, комунікацію, вирішення конфліктів та управління командою. Зростаючий інтерес до лідерських компетенцій керівників територіальних громад зумовлений децентралізацією управління та більшою автономією, що надається місцевим лідерам. Це ставить їх на позиції підвищеної відповідальності, коли вони